

4. КЗ "Вінницький міський центр художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва "Барвінок». URL: <https://barvinok.edu.vn.ua/>
5. <https://vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/57099-bezpeka-vsikh-uchasnykiv-navchalnoho-protsesu-ta-dostupnist-osvity-zalyshaiutsia-u-priorityeti-serhii-borzov>
6. Освіта в умовах воєнного стану. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf>
7. Про організацію роботи закладів позашкільної освіти : лист Міністерства освіти і науки України від 14.04.2022 № 1/4142-22. URL: https://drive.google.com/file/d/1St7hbHJhhizyNG_qX0Eрme5fjZT0PLLe/view.
8. Пахольчак Є.С., Кулик Д.О., Особливості освітнього процесу студентів-хореографів в умовах воєнного стану. Наук. записки Закарпатськ. угорськ. інститут ім. Форенца Ракоці II вип. 3. С. 223-226.

Сандул А., м. Вінниця,
здобувач ступеня вищої освіти магістр

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ ЗАСОБАМИ МУЗИКИ

Постановка проблеми. Сучасний етап національної системи виховання в Україні зорієнтований на формування особистості, здатної сприймати, високо цінувати та примножувати художні та естетичні цінності. Формування художнього світогляду в учнів є одним із пріоритетних напрямів діяльності сучасної школи і тому вимагає серйозної уваги з боку вчених, педагогів, методистів.

Художній світогляд являє собою сукупність знань, понять та уявлень про мистецтво як засіб відображення навколишньої дійсності, природи і людини. Він створює особливі умови для глибокого усвідомлення особистістю

закономірностей та виявів повсякденного життя, ролі людини, її праці і творчості в освоєнні дійсності за законами краси.

Формування художнього світогляду учнів можуть забезпечити різні навчальні дисципліни, однак значні потенційні можливості для цього має музичне мистецтво.

Аналіз наукових публікацій. Формування художньою світогляду особистості – складний процес, що має базуватися на ґрунтовній методологічній основі. Проблема визначення цих основ потребує ретельних досліджень філософів, педагогів, психологів, мистецтвознавців. В останній час численні питання взаємодії світогляду і мистецтва знайшли висвітлення у працях Л. Масол, Н. Мозгальнової, О. Рудницької, О., Щолокової, В. Фрицюк та ін.

Педагогічні основи формування світогляду розглядалися в минулому А. Дістервегом, Я. Коменським, А. Макаренком, С. Русовою, Й. Песталоцці, К. Ушинським, В. Сухомлинським та ін. Особливий інтерес представляють наукові праці, присвячені збагаченню художнього світогляду учнівської та студентської молоді засобами мистецтва (Н. Андрєєва, О. Артюхова, В. Смікал, М. Стасюк, Т. С. Якименко та ін.).

Мета роботи – визначити особливості і етапи формування художнього світогляду школярів на уроках музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Художній світогляд учнів є тим явищем, яке зазнає впливу у різних сферах їх життєдіяльності: навчанні, праці, відпочинку, спілкуванні. У процесі праці учні оволодівають способами художньої дії, художнього оформлення виробів, інтер'єру, результатів своєї творчості, тобто вплив відбувається на діяльнісному рівні. Під час відпочинку учні мають змогу спостерігати художні явища у процесі перегляду художніх фільмів, прослуховування музичних творів, пісень, відвідування культурно-освітніх установ, які своєю спрямованістю передбачають ознайомлення з явищами мистецтва на рівні споглядання та сприймання. Соціальне, сімейне, товариське оточення, коло друзів або знайомих за художніми інтересами можуть також здійснювати вплив на учнів у процесі художнього спілкування.

Спеціалізовані навчально-виховні заклади та організації, які передбачають профільне поглиблене навчання окремим видам мистецтва, роботу з обдарованими дітьми, художню освіту, організацію різноманітних заходів, пов'язаних із залученням молоді до мистецтва (школи мистецтв) надають ґрунтовну підготовку своїм учням у сфері художнього розвитку. Переважно основні зусилля спрямовані на надання теоретичних знань і формування практичних умінь під час роботи з різноманітними художніми матеріалами, організації навчання певним видам мистецтва: розвиток у дітей моторної координації рухів, сприйнятливості ока, ознайомлення з виражальними можливостями художніх матеріалів, формування художнього ставлення до навколишньої дійсності, розвиток образного мислення та ін.

Варто зазначити, що учні потребують досвідченого педагогічного керування процесом формування їхнього художнього світогляду. Також вони потребують можливості обговорення у колективі однолітків та з авторитетними особистостями художніх явищ, які можуть стати частиною їхнього ціннісного художнього світу. Забезпечити це можливо завдяки проведенню навчальних занять на відповідному рівні, який би надав певні інформаційні та комунікативні можливості для вирішення складних питань їх художньо-світоглядної підготовки. Впевненість у правильності вибору, в тому числі художнього, досягається завдяки спілкуванню з тими людьми, до думок яких учні прислуховуються, які можуть надати у разі потреби вагому педагогічну допомогу.

Спираючись на аналіз наукових праць з проблеми формування художнього світогляду особистості, можна визначити окремі умови ефективності цього процесу, це, зокрема, такі: багата художня культура суспільства; сприятливого ґрунту для художнього розвитку народу; відповідність мистецтва критеріям естетичності, художності, духовності, гуманності, неповторності; володіння особистістю культурою спілкування з мистецтвом; наявності у людини внутрішнього потягу до художнього самовдосконалення [1].

Погоджуючись з Л. Масол, вважаємо, що з метою засвоєння специфіки різних художніх мов у спілкуванні з учнями варто постійно використовувати «різнобарвну палітру» специфічних мистецьких термінів: з музики, образотворчого мистецтва (живопису, графіки, скульптури), декоративного мистецтва, хореографії, театру, кіно. В процесі емоційно-образного сприйняття творів мистецтва та практичної діяльності опановуються нові поняття, а не запам'ятовуються абстрактні терміни, відірвані від звучання музики, аналізу картин, фільмів тощо. Емоційне сприйняття-споглядання та творення художніх образів, на думку автора, завжди було первинним на заняттях з мистецтва, а вторинним – опанування художньо-мовними засобами і відповідними поняттями. Отже, засвоєння мистецтвознавчої термінології відбувається винятково на основі сенсорно-перцептивної та художньо-творчої діяльності і завдяки художньо-педагогічним технологіям емоційно-почуттєвої сфери, асоціативного мислення, уяви, фантазії учнів [2, с. 51].

Для формування художнього світогляду учнів за уроках музичного мистецтва варто використовувати різні прийоми, форми, вправи. Одним із видів вправ можуть бути такі (з використанням ідеї евритмії Р. Штайнера):

а) покажіть у рухах абстрактні музичні поняття – інтервали, високий та низький звуки, різні ритми (марш, вальс, пунктирний ритм), плавну мелодію, паузи. Високий та низький звуки допоможе розрізнити гра «Чия колискова?»: мелодію колискової потрібно грати в різних регістрах, кожний раз уявляючи, хто міг заспівати її таким голосом. Учні жваво реагують, якщо зіграти у дуже високому регістрі, а сказати, що співає ведмідь. Вони відразу чують невідповідність, помилку, виправляють її. Для вивчення різних ритмів можна вигадати з учнями нескладну мелодію, співати чи грати її у різних ритмах (вальс, марш, пунктирний ритм), пояснюючи учням, що потрібно змінити, щоб вийшов новий ритм. Паузу можна показувати рухом долоні або вказівним пальцем, що прикриває рот, створюючи тишу;

б) виразить рухами мажорну та мінорну гами, пентатоніку: наприклад, мажор – рухаємо долонями догори, до сонечка, посміхаємось, мінор –

нахиляємо долоні донизу, сумний вираз обличчя, пентатоніку показуємо горизонтальним рухом долоні;

в) руками вільно «намалюйте» в просторі геометричні форми, які відповідають розвитку музики: хроматична гама – хвилясту лінію показуємо долонею, стрибки – стрибаємо долонею вгору чи донизу залежно від інтервалу на маленьку відстань чи велику, стакато – ставимо крапки на парті, секвенція – малюємо кола;

г) передайте танцювальними жестами і рухами під музику певні почуття (подив, надія, захоплення, радість, страждання тощо): Ф. Шуберт «Серенада» - спокій, замріяність, закоханість; А. Вівальді «Presto» з циклу «Пори року» ч.3. Літо - неспокій, хвилювання, небезпека, збентеження, хвилі тривоги [1].

Висновки. Отже, на підставі аналізу літератури з досліджуваної проблеми можна зробити висновок, що до формування тих чи інших якостей майбутніх учителів музичного мистецтва варто спеціально готувати [3; 4; 5], формування художнього світогляду учнів доцільно здійснювати у декілька етапів: етап емоційного сприйняття, на якому слід націлити учнів на безпосереднє сприймання творів, впливати на розвиток емоційного відгуку на твори шляхом зосередження уваги на емоційних імпульсах, які вони відчують, вироблення здібностей співвідносити твори мистецтва з власним досвідом, поглиблювати процес співпереживання; аналітичний етап, на якому відбувається безпосередній аналіз творів мистецтва, використання учнями свого практичного досвіду з проблем композиції, форми, кольору, простору, знання термінології візуальних мистецтв; етап синтезу – складний креативний акт, завершальний, на якому учень усвідомлює творчу цінність мистецтва, відчуває духовний сенс роботи, що є найважливішим у процесі залучення до мистецтва.

Література

1.Артюхова О.В. Формування художнього світогляду старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд.. пед.. наук. 13.00.07 – теорія та методика виховання. Херсон. 2005. 20 с.

2. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посіб. для вчителів. Харків: Веста, вид-во «Ранок». 2006. 256 с.
3. Мозгальова Н.Г. Основні напрями модернізації інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти.* 2014. Вип. 16(1). С. 99-104.
4. Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. Особливості розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.* Випуск 1 (36). 2018. С. 87-96.
5. Фрицюк В. А., Фрицюк В. М. Мотивація професійного саморозвитку майбутніх педагогів-музикантів у творчому освітньому середовищі університету. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* Зб. наук. пр. Випуск 53 / редкол. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер». 2019 С. 222-227.

Скрипій А., м. Вінниця,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. За останні десятиліття в педагогічній науці значно зріс інтерес до художнього виховання дітей. І це зрозуміло, адже мистецтво, зокрема музика, в руках досвідченого й закоханого в свою справу педагога є могутнім засобом духовного розвитку особистості. Окрім того, як стверджують психологи, надзвичайно важливо, щоб вплив музики на людину починався якомога раніше. У вирішенні складних музично-освітніх завдань сучасна школа потребує нових теоретичних розробок, ефективних методик музичного навчання й виховання учнів, розв'язання різноманітних художньо-